

АБАЙ

ӨЛЕҢДЕР

«ЖАЗУШЫ» БАСПАСЫ,
А л м а т ы — 1976

Каз1
А13

Абай.
А 13 Өлеңдер. Алматы, «Жазушы», 1976
240 бет.

А $\frac{70403-148}{402(07)-76}$ 81—75

© «Жазушы», 1976

А Л Ғ Ы С Ө З

Бір халықтан емес, тілегі бір, мүддесі бір туысқан сан халықтан сомдалған совет қауымы, тек бүгінгі сәулетті өмірде ғана — өткендегі мен қазіргінің, қазіргі мен болашақтың рухани мұраларына, сол мұралардың өшпес жұлдыздары Пушкин, Навои, Абай сындас тарихи қайраткерлеріне бірден бір әділ де адал бағасын беріп отыр.

Абай өзінің кіршіксіз ақ жүрегін тебіrentкен сансыз ойларын тамаша шығармалары мен жалынды жырларының бетіне маржандай төгілдірді, оның әрбір бетінен, әрбір жолынан, әрбір сөзінен бізге, соншама ыстық, соншама жақын леп естіледі, ол леп өткен заманның кешегі тәркі дүниенің соққан тынысы болса да бізге түсінікті, жүрегімізге қонымды Абай лебі, Абай үні, Абай тынысы — заман тынысы, халық үні. Бүгін ол үн біздің де үнімізге қосылып, жаңғырып жаңа өріс алып тұр.

Кешегі сағымша өткен бұлдыр заманның буалдыр желігін түріп тастап, дәл өзімізбен бірге тілдесіп, болашаққа қадам басып Абай да сапта тұр. Біздің көп тілді, бір үнді даусымыздың ішінде Абайдың да даусы, тамаша үні естілгендей. Бұл Абайдың жаңа өмірі, жаңа өмір дәуірінің басталуы, ол бізбен де, біздің ұрпақтарымызбен де берік қол ұстасып болашаққа, бақытқа толы ұлы заманға қадам басады, оған күман жоқ.

Өлді деуге бола ма, айтыңдаршы,
Өлмейтұғын артына сөз қалдырған,—

деп, төрелігін өзі шешкен Абай бүгін жарқын бейнесімен де, жалынды жырымен де бізбен бірге жасасып келеді.

Мындаған қазақ, орыс, басқа ұлттың жастары байтақ өмірде Абайдың тамаша әндерін радиода, сахнада, кең жайлауда мал шетінде, ұлы құрылыстың ірге тасында шырқатып салады, жүрек қылын шерткен тамылжыған өлеңдерін тамсана оқиды. Бұл тек әсем әнге еліктеу ғана, немесе әсем сөзге сүйсіну ғана емес. Еңбек иесінің күні кеше ғана сахара даласындағы қайғы-зарын, қорғансыз әйел мұңын таниды ол саздан. Білім, еңбек, теңдік, достық туралы еңбекші елдің көкейтесті арманын сезінеді. Осындай жарқын, ізгі тілектің көлеңкесінде ошағандай қаулаған күншілдік, мақтангөйлік, жалақорлық, жалқаулықты шенеген сынды көреді.

Ұлы орыс мәдениетіне шақырғаны, алты бақан алауыздық кезде бірлікке, халықтар достығына мегзеген идеясы жастар жүрегіне қонады. Демек Абай жырларын бүгінгі ұрпақ бар санасымен сүйіп айтады.

Ұлы ақынның осы мұрасы туған халқы үшін сан рет басылса да сарқылмайды. Оған себеп — туған елін, өскен жерін Абай қаншама сүйсе, қаншама оның оты мен суына түсіп, күңіреніп, тебіренген болса, бүгін елі де оны соншама құрметтеп, әлпештеп сүйіп отыр. Біз мақтануымызға да болады, өйткені Абай өзінің заманы мен замандасынан көрмеген сый құрметті, бізден, өзі баулыған ұрпағынан көрді, көзі тірісінде жетпеген арманына бүгін жетті. Абай мұрасы ұрпақтан ұрпаққа, ғасырдан ғасырға өтпек, ол басылған сайын жаңа қырланған алмаздай нұрланып, жарқырап, жасарып, нұр төге бермек.

Табиғаттың көркін ендіретін орман, көктем сайын жасарып, шешек атып әлемге шырай беріп тұрмай ма! Сусыз жерге, ауасыз жерге орман есе ме, олар жоқ жерде орман да жоқ, гүл де жоқ, семіп, кеуіп, құрап қалмақ.

Сол сияқты Абайдың поэзиясын суарып, жасартып тұратын ауа мен нәрлі бұлақ туған халқы, көп тілді — бір сырлы совет елі, өлеңдері басылған сайын Абай да көктемгі ормандай жасара бермек. Ал халық бар жерде, оның адал перзенттері де мәңгі жасамақ. Міне, Абайдың өзі көзден таса болса да, сөзі көңілге ыстық көрінетіні содан. Ұлы атамыздың бізге берген еншісі, қалдырған аманаты осы асыл сөздері. Біз оны ардақтаймыз да мәпелейміз. Аз өмір сүріп, азапта өткен Абай бүгін бізбен бірге мың жасап отыр.

Мендей ғарып кез болса,
Мойын салсын, ойлансын,
Қабыл көрсе сөзімді,
Кім таныса сол алсын.

Көшегі мылқау күш, күңгірт дүниеде жалын боп жаным,
жарқ етіп сөнген Абайдай адал жаңға біздің айтарымыз —
қабыл аламыз асыл сөздеріңізді, көздің қарашығындай сақ-
таймыз, өзің айтқан қары қалың қыстан соң көп ұзамай
жадырап жаз да келді. Мынау жадыраған жарқын өмірдің
жазында біз әрқашанда саған сансыз борыштымыз, сенің
рухыңды тебіrentкен сөз шебері Толстой, жыр шебері
Пушкин, Лермонтовқа да борыштымыз, біз әрқашанда саған
орнатқан ұлы ескерткіштің түбіне барып бөркімізді алып
бас иеміз. Дүние жүзі классиктері мен орыс классиктерінен
қалай үйрену өрнектерін әуелі сенен үйрендік. «Әкеңің
баласы болма, адамның баласы бол — адам баласы бауырың»
деген өсиетіңді көкіректе нық сақтаймыз.

Абай поэзиясы өзі айтқандай кең байтақ өмір базары..
«Әркімнің өзі іздеген нәрсесі бар,— сомалап, ақшасына со-
нан алар»,— дегендей іздеген оқушы өз мұқтажын осы қаз-
надан таба бермек.

МҰХТАР ӘУЕЗОВ.

ӨЛЕНДЕР

* * *

Сап-сап, көңлім, сап көңлім!
Саяламай, сай таппай,
Не күн туды басыңа
Күні-түні жай таппай?
Сен жайыңа жүргенмен,
Қыз өле ме бай таппай?
Түн кезгенің мақұл ма,
Жан-жағыңа жалтақтай?
Өлермін деп жүрмісің,
Мұнан басқа жан тапшай?

Сап-сап, көңлім, сап, көңлім!
Сабыр түбі — сары алтын.
Сабыр қылсаң жайыңды
Білер ме екен бекзатым?
Көңіл аулап сөз айтар
Арадағы тілхатым;
Ағын судай екпіндеп,
Лайы жоқ суатым.
Ауру да емес, сау да емес,
Құрыды әл-қуатым.

Сап-сап, көңлім, сап көңлім!
Сана қылма бекерге!
Сана қылғанмен пайда жоқ.
Дүние даяр өтерге,
Ажал даяр жетерге.
Хош, қыз алсын қойнына,
Бейнет көрмей,

дәулет жоқ,

Әлі барып кетерге,
Иман, дәулет бітер ме?
Оныменен бойыңа,

Иман, дәулет бітер ме?
Адалды сатсаң арамға.
Құдай қабыл етер ме?
Қыз сүйеді мені деп,
Оған көңіл көтерме!

Сап-сап, көңлім, сап, көңлім!
Сарқа берме санасын.
Бәрін өзің білсең де,
Әлі-ақ өзің танасың.
Өртенесің, жанасың,
Өз-өзіңнен бейнетке
Өз басыңды саласың.
Қай мезгілде тойғыздың
Аюдайын ағасын,
Қатыны мен қалашын?
Қарсақ жортпас қара адыр,
Қарамай неге шабасың?
Сонда тәуір бола ма,
Ұстап ап біреу сабасын?
Киімінді тонасын,
Елге де күлкі боласын.

Сап-сап, көңлім, сап, көңлім!
Сағынышқа сарғайма!
Жәй жүрсең де қыз қумай,
Сені біреу қарғай ма?
Қыз іздесең, қалың бер,
Мұным ақыл болмай ма?
Көріп алсаң көріктіні,
Таңдап алсаң тектіні,
Сонда да көңіл толмай ма?
Егер адал жүргенде,
Тіпті жолың болмай ма?

* * *

Қансонарда бүркітші шығады аңға,
Тастан түлкі табылар аңдығанға.
Жақсы ат пен тату жолдас — бір ғанибат
Ыңғайлы ықшам киім аңшы адамға.
Салаң етіп жолықса қайтқан ізі,
Сағадан сымның қағып із шалғанда.
Бүркітші тау басында, қағушы ойда,
Іздің бетін түзетіп аңдағанда.
Томағасын тартқанда бір қырымнан,
Қыран құс көзі көріп самғағанда.
Төмен ұшсам түлкі өрлеп құтылар деп,
Қанды көз қайқаң қағып шықса аспанға.
Көре тұра қалады қашқан түлкі
Құтылмасын білген соң құр қашқанға.
Аузын ашып, қоқақтап, тісін қайрап,
Ол да талас қылады шыбын жанға.
Қызық көрер, көңілді болса аңшылар,
Шабар жерін қарамас жығылғанға.
Қырық пышақпен қыржындап тұрған түлкі.
О-дағы осал жау емес қыран паңға.
Сегіз найза қолыңда, көз аудармай,
Батыр да аял қылмайды ертең таңға.
Қанат құйрық суылдап, ысқырады,
Көктен қыран сорғалап құйылғанда.
Жарқ-жұрқ етіп екеуі айқасады,
Жеке батыр шыққандай қан майданға.
Біреуі — көк, біреуі — жер тағысы,
Адам үшін батысып қызыл қанға.
Қар — апақ, бүркіт — қара, түлкі —
қызыл,
Ұқсайды қаса сұлу шомылғанға.
Қара шашын көтеріп екі шынтақ,
О да бүлк-бүлк етпей ме сипағанда,
Апақ ет, қып-қызыл бет, жап-жалаңаш,
Қара шаш қызыл жүзді жасырғанда.
Күйеуі ер, қалыңдығы сұлу болып,
Және ұқсар тар төсекте жолығысқанға.

Арт жағынан жаурыны бүлкілдейді,
Қыран бүктеп астына дәл басқанда.
Құсы да, иесі де қоразданар,
Алпыс екі айлалы түлкі алғанда.
«Үйірімен үш тоғыз», деп жымыңдап,
Жасы үлкені жанына байланғанда.
Сілке киіп тымақты, насыбайды
Бір атасын көңілің жайланғанда.
Таудан жиде тергендей ала берсең
Бір жасайсың құмарың әр қанғанда.
Көкіректе жамандық еш ниет жоқ,
Аң болады кеңесін құс салғанда.
Ешкімге зияны жоқ, өзім көрген,
Бір қызық ісім екен сұм жалғанда.
Көкірегі сезімді, көңілі ойлыға
Бәрі де анық тұрмай ма ойлағанда?
Ұқпассың, үстірт қарап бұлғақтасаң,
Суретін көре алмассың, көп бақпасаң,
Көлеңкесі түседі көкейіңе
Әр сөзін бір ойланып, салмақтасаң,
Мұны оқыса, жігіттер, аңшы оқысын,
Біле алмассың, құс салып дәм татпасаң.

* * *

Қақтаған ақ күмістей кең маңдайлы,
Аласы аз қара көзі нұр жайнайды.
Жіңішке қара қасы сызып қойған,
Бір жаңа ұқсатамын туган айды.
Маңдайдан тура түскен қырлы мұрын,
Ақша жүз, ал-қызыл бет тіл байлайды.
Аузын ашса, көрінер кірсіз тісі,
Сықылды қолмен тізген, іш қайнайды.
Сөйлесе, сөзі әдепті әм мағналы,
Күлкісі бейне бұлбұл құс сайрайды.
Жұп-жұмыр, ақ торғындай мойыны бар,
Үлбіреген тамағын күн шалмайды.
Тақтайдай жауырыны бар, иығы тік,
Екі алма кеудесінде қисаймайды.
Сорақы ұзын да емес, қысқа да емес,
Нәзік бел тал шыбықтай бұраңдайды.
Етіндей жас баланың білегі бар,
Ажымсыз ақ саусағы іске ыңғайлы.
Қолаң қара шашы бар жібек талды,
Торғындай толқындырып көз таңдайды.
Қандай қызда ләззат бар жан татпаған?
Сұлуы бұл заманның тек жатпаған.
Он сегіз, он тоғызға келгеннен соң,
Алмасы өкпе болар қол батпаған.
Бұлардың кейбірінің мінездері:
Ешнәрсе көрмегенсіп, бұртақтаған.
Кейбірі жайдары, ашық боламын деп,
Орынсыз адамдармен жыртақтаған.
Әуелден сұлу жайы бізге мәлім:
Жігітті жұрт мақтаған қыз жақтаған.
Кей жігіт мақтан үшін қылық қылмай,
Бойына майдалықпен сыр сақтаған.
Кей жігіт арсыздықпен ұятсынбай,
Қолы жетпес нәрсеге тыртақтаған.
Орынды іске жүріп, ой таппаған,
Не болмаса жұмыс қып, мал бақпаған.
Қасиетті болмайды ондай жігіт,
Өншейін құр бекерге бұлғақтаған.

* * *

Қартайдық, қайғы ойладық, ұйқы
сергек,
Ашуың — ашыған у, ойың — кермек.
Мұңдасарға кісі жоқ, сөзді ұғарлық,
Кім көңілді көретін, болады ермек?

Жас қартаймақ, жоқ тумас, туған
өлмек,
Тағдыр жоқ, өткен өмір қайта келмек.
Басқан із,
көрген қызық артта қалмақ,
Бір құдайдан басқаның бәрі өзгермек.

Ер ісі ақылға ермек, бойды жеңбек,
Өнерсіздің қылығы өле көрмек.
Шыға ойламай, шығандап қылық
қылмай,
Еріншек ездiгiнен көпке көнбек.

Жамандар қыла алмай жүр адал еңбек,
Ұрлық, қулық қылдым деп қағар
көлбек.
Арамдықтан жамандық көрмей қалмас,
Мың күн сынбас, бір күні сынар
шөлмек.

Адамзат тірілікті дәулет білмек,
Ақыл таппақ, мал таппақ,
адал жүрмек.
Екеуінің бірі жоқ, ауыл кезіп,
Не қорлық құр қылжаңмен күн
өткізбек?

Наданға арам ақылды құлаққа ілмек,
Бұл сөзден ертегіні тез үйренбек.
Рас сөздің кім білер қасиетін?
Ақылсыз шынға сенбей,
жоққа сенбек.

Қызыл арай, ақ күміс, алтын бергек ¹
Қызықты ертегіге көтерілмек.
Ақсақалдың, әкенің, білімдінің
Сөзінен сырдаң тартып, тез жиренбек.

Ақылды қара қылды қырыққа бөлмек,
Әр нәрсеге өзіндей баға бермек.
Таразы да, қазы да өз бойында,
Наданның сүйенгені көп пен дүрмек.

Алашқа іші жау боп, сырты күлмек,
Жақынын тіріде аңдып, өлсе өкірмек.
Бір-екі жолы болған кісі көрсе,
Құдай сүйіп жаратқан осы демек.

Ел бұзылса, табады шайтан өрнек,
Періште төменшіктеп, қайғы жемек.
Өзімнің иттігімнен болды демей,
Жеңді ғой деп шайтанға болар көмек.

Сырттансынбақ, қусынбақ, өршілденбек,
Сыбырменен топ жасап бөлек-бөлек.
Арамдықпен бар ма екен жаннан аспақ,
Өзімен өзі бір күн болмай ма әлек?

Қолдан келе бере ме жұрт меңгермек?
Адалдық, адамдықты кім теңгермек?!
Мақтан үшін қайратсыз болыс болмақ,
Иттей қор боп, өзіне сөз келтірмек.

¹ Шаршының үстінен жабатын сәндік жаулығы.

* * *

Қартайдық, қайғы ойладық, ұлғайды
арман,
Шошимын кейінгі жас балалардан.
Терін сатпай, телміріп көзін сатып,
Теп-тегіс жұрттың бәрі болды аларман.

Бай алады «кезінде көп берем» деп,
«Жетпей тұрған жерінде тек берем» деп.
Би мен болыс алады күшін сатып,
«Мен қазақтан кегіңді әперем» деп.

Жарлы алады: қызметпен өткерем деп,
Елубасы — «шар салып, леп берем» деп.
Жалаңқая жат мінез жау алады
Бермей жүрсең, мен сені жек көрем деп.

Дос алады, бермесең, бұлт берем деп,
Жауыңа қосылуға сырт берем деп.
Бұзылған соң мен оңай табылмаспын,
Не қылып оңайлықпен ырқ берем деп.

«Сұм-сұрқия — сұмдықпен еп берем» деп,
«Сүйер жансып, сүйкімді бет берем» деп.
Жүз қараға екі жүз аларман бар,
Бас қатар «бас-аяғын тексерем» деп.

Ел жиып, мал сойыңыз ет берем деп,
Мал берсем сен мендік бол деп берем деп.
Қара қарға сықылды шуласар жұрт:
«Кім көп берсе, мен соған серт берем» деп,

Бұзыларда ойламас бет көрем деп,
Ант ішуді кім ойлар дерт көрем деп.
Қабаған итше өшігіп шыға келер,
«Мен қапсам, бір жеріңді бөксерем» деп.

Орыс айтты: өзіңе ерік берем деп,
Кімді сүйіп сайласаң, бек көрем деп.

Бұзылмаса, оған ел түзелген жоқ,
Ұлық жүр бұл ісінді кек көрем деп.

Жұрт жүр ғой арамдықты еп көрем деп,
Тоқтау айтқан кісіні шет көрем деп.
Бар ма екен жай жүрген жан
қанағатпен,
Құдайдың өз бергенін жеп көрем деп?

Атаны бала аңдиды, ағаны іні,
Ит қорлық немене екен сүйткен күні?
Арын сатқан мал үшін антұрғанның
Айтқан сөзі құрысын, шыққан үні.

Алыс, жақын қазақтың бәрі қаңғып,
Аямай бірін бірі жүр ғой аңдып.
Мал мен бақтың кеселін ұя бұзар,
Паруардигәр жаратқан несін жан қып!

Ант ішіп күнде берген жаны құрсын,
Арын сатып тілеген малы құрсын.
Қысқа күнде қырық жерге қойма
қойып,
Қу тілмен қулық сауған заңы құрсын.
Бір атқа жүз құбылған, жүзі күйгір.
Өз үйінде шертиген паңы құрсын.

* * *

Қалың елім, қазағым, қайран жұртым,
Ұстарасыз аузыңа түсті мұртың.
Жақсы менен жаманды айырмадың,
Бірі қан, бірі май боп енді екі ұртың.
Бет бергенде шырайың сондай жақсы,
Қайдан ғана бұзылды сартша сыртың?
Ұқпайсың өз сөзіңнен басқа сөзді,
Аузымен орақ орған өңкей қыртың.
Өзімдікі дей алмай өз малыңды,
Күндіз күлкің бұзылды, түнде ұйқың.
Көрсө қызар келеді байлауы жоқ,
Бір күн тыртың етеді, бір күн — бұртың.
Бас-басына би болған өңкей қиқым,
Мінеки, бұзған жоқ па елдің сиқын?
Өздеріңді түзелер дей алмаймын,
Өз қолыңнан кеткен соң енді өз ырқың.

Ағайын, жоқ нәрседен етер бұртың,
Оның да алған жоқ па құдай құлқын?
Бірлік жоқ, береке жоқ, шын пейіл жоқ,
Сапырылды байлығың, баққан жылқың.
— Баста ми, қолда малға талас қылған,
Күш сынасқан күндестік бұзды-ау
шырқың.

Оңалмай бойда жүрсе осы қыртың,
Әр жерде-ақ жазылмай ма, жаным,
тырқың?

Қай жеріңнен көңілге қуат қылдық,
Қыр артылмас болған соң, мінсе қырқың?
Тиянақсыз, байлаусыз байғұс қылпың,
Не түсер құр күлкіден жыртың-жыртың,
Ұғындырар кісіге кез келгенде,
Пыш-пыш демей қала ма ол да астыртын?

* * *

Байлар жүр жиған малын қорғалатып,
Өз жүзін, онын беріп алар сатып.
Онын алып, тоқсаннан дәме қылып,
Бұл жұртты қойған жоқ па құдай
атып?

Барып келсе Ертістің суын татып,
Беріп келсе бір арыз бұтып-шатып,
Елді алып, Еділді алып есіреді,
Ісіп-кеуіп, қабарып келе жатып.
Әрі-бері айналса аты арықтап,
Шығынға белшесінен әбден батып.
Сұм-құрқия, қу, білгіш атанбаққа
Құдай құмар қылыпты қалжыратып.
Қорғаласа, қорықты деп қоймаған соң,
Шаптырады қалаға бай да андатып.
Күшті жықпақ, бай жеңбек әуел
бастан,
Қолға түсер сілесі әбден қатып.
Жаны аяулы жақсыға қосамын деп,
Әркім бір ит сақтап жүр ырылдатып.

* * *

Көңлім қайтты достан да, дұшпаннан да,
Алдамаған кім қалды тірі жанда?
Алыс-жақын қазақтың бәрін көрдім,
Жалғыз-жарым болмаса анда-санда.

Пайда үшін біреу жолдас бүгін таңда,
Ол тұрмас бастан жыға ¹ қисайғанда.
Мұнан менің қай жерім аяулы деп,
Бірге тұрып қалады кім майданда?

Ендігі жұрттың сөзі — ұрлық-қарлық,
Саналы жан көрмедім, сөзді ұғарлық.
Осы күнде, осы елде дәнеме жоқ
Мейір қанып, мәз болып қуанарлық.

Байлар да мал қызығын біле алмай жүр,
Жаз жіберіп, күз атын міне алмай жүр.
Сабылтып, күнде ұрлатып, із жоғалтып,
Ызаменен ыржиып күле алмай жүр.

Саудагер тыныш сауда қыла алмай жүр,
Қолдан беріп, қор болып, ала алмай жүр.
Ел аулақта күш айтқан, топта танған
Арсыз жұрттан көңілі тына алмай жүр.

Естілер де ісіне қуанбай жүр,
«Ел азды» деп надандар мұңаймай жүр.
Ала жылан, аш бақа күпілдектер
Кісі екен деп үлкеннен ұялмай жүр.

Бектікте біреу бекіп тұра алмай жүр,
О-дағы ұры-қарды қыра алмай жүр.
Қарсылық күнде қылған телі-тентек,
Жаза тартып ешбірі сұралмай жүр.

¹ Дулығаның артынан қаптап қоятын
зат.

Қарындас қара жерге тыға алмай жүр.
Бірінің бірі сөзін құп алмай жүр,
Құда-тамыр, дос-жарың, қатын-балаң,—
Олар да бір қалыпты бола алмай жүр.

Бір күшті көп тентекті жыға алмай жүр,
Іште жалын дерт болып, шыға алмай

жүр.

Арақ ішкен, мас болған жұрттың бәрі,
Не пайда, не залалды біле алмай жүр.

Жетіліп жаз жайлауға қона алмай жүр,
Күз күзеуде жанжалсыз бола алмай жүр.
Қыс қыстауың — қып-қызыл ол бір пәле,
Оралып ешбір шаруа оңалмай жүр.

Жасы кіші үлкеннен ұялмай жүр,
Сұрамсақтар нәпсісін тыя алмай жүр.
Сәлем борыш, сөз қулық болғаннан соң,
Қандай жан сырттан сөз боң, сыналмай
жүр?

* * *

Адасқанның алды — жөн, арты — соқпақ,
Оларға жөн, арамның сөзін ұқпақ.
Қас маңғаз малға бөккен кісімсініп,
Әсте жоқ кеселді істен биттей қорықпақ.
Бір аршоппе¹ шапаны сондай шап-шақ,
Мүшесінен буынып, басады алшақ.
Қас алдына жымырып келтірем деп,
Ақ тымақтың құлағы салтақ-салтақ.
Жаздыкүні ақ бөркі бүктелмейді-ақ,
Қолында бір сабау бар о-дағы апшақ.
Керегеге сабауды шаншып қойып,
Бөркін іліп, қарайды жалтақ-жалтақ.
Қу шалбар құлығына болған айғақ,
Тізесін созғылайды қалталанса-ақ,
Ұстаудағы кісідей мезгілі бар,
Түні бойы шешініп бір т...-ақ.
Тірі жанға құрбы боп жап-жасында-ақ,
Қалжыңдамақ, қасынбақ, ыржаңдамақ.
Бет-аузын сөз сөйлерде жүз құбылтып,
Қас кермек, мойын бұрмақ, қоразданбақ.
Осындай сідан жігіт елде мол-ақ,
Бәрі де шаруаға келеді олақ.
Сырын түзеу біреу жоқ, сыртын түзеп,
Бар өнері — қу борбай, сымпыс шолақ.
Олардың жоқ ойында малын бақпақ,
Адал еңбек, мал таппақ, жұртқа жақпақ.
Жалғыз атын терлетіп, ел қыдырып,
Сәлемдеспей, алыстан ыржаң қақпақ.

¹ Өлшем мағнасында.

* * *

Бір дәурен кемді күнге — бозбалалық,
Қартаймастай көрмелік, ойланалық.
Жастықта көкірек зор, уайым жоқ,
Дейміз бе ешнәрседен қорғаналық.

Бар ойы — өлең айтып, ән салалық,
Біреуді қалжың қылып қолға алалық.
Қызды ауылға қырындап үйір болса —
Көңліне зор қуаныш, бір бадалық¹.

Демендер өнбес іске жұбаналық,
Ақыл тапсақ, мал тапсақ қуаналық.
Қызды сүйсең, бірді-ақ сүй, таңдап тауып,
Көрсө қызар, күнде асық диуаналық.

Жастықта бір күлгенің бір қаралық,
Күлкі баққан бір көрер бишаралық.
Әуелі өнер ізделік, қолдан келсе,
Ең болмаса, еңбекпен мал табалық.

Той болса, тон киелік, жүр баралық,
Бірімізді біріміз аударалық.
Ат арықтар, тон тозар, қадір кетер,
Күлкіні онша күйлеп, шуламалық.

Уайым — ер қорғаны, есі барлық,
Қиыны бұл дүниенің — қолы тарлық.
«Еһе-еһеге» елірме, бозбалалар,
Бұл — бес күндік бір майдан ер сынарлық.

Салынба, қылсаң-дағы сан құмарлық,
Алдыңда уайым көп шошынарлық:
Жарлылық, жалынышты жалтаң көздік,
Сүйкімі киімі жоқ шалдуарлық.

¹ Мақтаншылық (*парсыша*).

Әсем салдық, өлгенше кім қыларлық,
Оған да мезгіл болар тоқтатарлық.
Ұрлық қылар тентіреп тамақ асырар,
Болмаған соң жұмыс қып мал
табарлық.

Басында әке айтпаса, ақыл жарлық,
Ағайын табылмаса, ой саларлық.
Қалжыңбассып өткізген қайран дәурен,
Түбінде тартқызбай ма ол бір зарлық?

Осы елде бозбала жоқ сөзді ұғарлық,
Үзілмес үмітпенен бос қуардық.
Әйтеуір ақсақалдар айтпады деп
Жүрмесін деп, аз ғана сөз шығардық.